

Varför värdera en ekonomi som inte längre finns?

Professor *Leif Edvinsson* var först med att redan på 1990-talet kartlägga det han kallade det Intellectuella Kapitalet och klargjorde dess betydelse för det pågående paradigmskiftet. Industripoken har sedan dess fortsatt att övergå i en informations- och kunskapsåra. Edvinsson föreslog att företag borde redovisa sitt Intellectuella Kapital i årsredovisningen, så att marknaden skulle få en korrekt värdering av den verkliga ekonomin!

Men politiker och näringsliv fortsätter som om ingenting hänt. Den globala ekonomiska krisen visar att den klassiska industripoken snart är över. Och även idéer, som får sin ”näring” från industrisamhället. Jag tänker på kapitalism, socialism, Keynes´, nyliberalism, Arbetslinjen och ”Den Svenska Modellen”. Medborgare, som idag blir av med jobbet på grund av robotiseringen i industrin och digitaliseringen i finansvärlden, fattar lika lite som politikerna och den stora allmänheten vad som egentligen händer. Många tycks fortfarande tro att det är de fysiska och mekaniskt påtagliga jobben som skall rädda oss! Och därför kräver man av sina länders regeringar, att de skall bistå döende industrier med nya krispaket.

Varför?

Jo våra vardagsliv domineras allt fort av industriellt tillverkade produkter som hus, bilar, apparater, möbler, kläder, skor osv, som ser ut som de gjorde för 40-50 år sedan. På ytan är förändringarna minimala. Allting ”luktar” fortfarande industri. Följaktligen envisas vi att kalla nya näringar som växer fram för *serviceindustri, turistindustri, nöjesindustri, underhållningsindustri etc.*

Språket har alltid varit ”efter sin tid” - flera hundra år efter den tekniska utvecklingen. Språk konserverar. När jordbrukarsamhället för 150 år sedan växlade över till industrisamhället, kallade man nya produktionsenheter för JÄRNBRUK, språkligt en variant av JORDBRUK. Idag har vi fortfarande jordbruks- och industriminister, trots att dataspel, musik och besöksnäring redan drar in mycket mer exportpengar än stål, skog och bil.

Alltför få tänker på att endast 5 (!) procent av en dators totalkostnad är hårdvara, dvs den industriella produktionen från råvaror (metall, plats osv.), medan den övervägande delen – 95 procent - är mjukvara, intellektuell kreativitet. T.o.m. den femprocentiga produktionsandelen hanteras i dag med digital information, datorstyrd design och tillverkning (CAD/CAM), vilket kräver allt färre arbetare på verkstadsgolvet, men desto fler programmerare, designers och marknadsförare vid skrivborden. ”Blåställen” har tills vidare flyttat österut, till Indien och Kina. Men snart segrar det Intellectuella Kapitalet och den digitala automatiseringen även där.

Inte bara datorer görs på detta sätt. Praktiskt taget alla varor produceras inom ramen för ovan angivna procentsatser, dvs med minimala hårdvarukostnader och maximala insatser av mjukvaror. Närmare bestämt med insatser av Intellectuellt Kapital i form av viktlösa databitar, som rusar runt jordklotet med ljusets hastighet medan industrins klassiska atomer minskar i betydelse. Ta t.ex våra mediciner. Ta Penicillin eller tvättmedel, två m.m. De kemisktekniska inslagen kostar nästan ingenting jämfört med den forskningsinsats, som ger medlen den effekt som utgör produktens egentliga värde.

Likväl fortsätter vi att skriva fakturor och räkna BNP som förr. Företagen informerar inte köparna vad de egentligen köper. Därav alla missförstånd om vad som bör räddas i ”kristider”. Vore det inte bättre vid prisangivelser och fakturering, att på prislapp och faktura

ge köpare upplysning om det pågående paradigmskiftet? Att vid köptillfället synliggöra det Intellectuella Kapitalet och redogöra för köpet i antal databitar och ange deras värden? Hur skall vi annars medvetandegöra vad det informationsbaserade kunskapssamhället är för något, det som når oss i form av databitar?

Just detta faktum gör att vi går vilse och hamnar i politiska låsningar! Många av oss opponerar och säger att världen sedan begynnelsen har utvecklats genom kunskap. Även 1700-talets mekaniska skyttel, som revolutionerade textiltillverkningen och knäckte Indiens blomstrande ekonomi, byggde på kunskap. Det kan ingen förneka. Men informationen om den mekaniska skytteln skedde skriftligt med hjälp av gåspenna och genom muntlig tradition. Själva skytteln arbetade mekaniskt i en manuell industriell miljö för att producera tyg.

I dag sker traditionen, överföringen av information, nästan uteslutande i digital form med hjälp av just databitar. Det är häri den stora förändringen består, som skapar dagens kaos och förvirring, vilket ytterligare förstärks av att produkterna och tjänsterna fortfarande tillhandahålls precis som förr - i icke digital form!

Det är inte långt kvar, innan vi kan köpa cashmeretröjor i digital form. Fram till dess får vi förlita oss på att du eller HM förflyttar atomer från en plats till en annan precis som förr. Med andra ord, slutprodukten kommer även fortsättningsvis att bestå av atomer, inte av databitar. Men själva tillverkningsprocessen blir alltmer databitbaserad. Och det är denna skillnad mellan produktion och slutprodukt, som lurar och vilseleder världen!

Det är därför som jag menar att det vore önskvärt att förekomma dagens tragedier i form av onödiga varsel, uppsägningar, arbetslöshet etc. "Årliga fakturor" skulle kunna göra en jätteinsats som förebyggande upplysning om nuläget och om framtiden. Med radikalt förändrade prislappar och fakturor skulle var och en också kunna följa utvecklingens självklara prispress och börja inse varför varorna blir billigare, när grundforskningen är betald.

Det är därför jag menar att redovisning av det Intellectuella Kapitalets betydelse vid varje transaktion är viktigt, i stället för att som nu göra det verkliga kapitalet synligt enbart i årsberättelser en gång om året – och knappast ens där.

Att sprida kunskapen om det Intellectuella Kapitalets effekter skulle göra att fler och fler fick vetskap om paradigmskiftet och om det digitaliserade kunskapssamhällets framväxt. Det skulle hjälpa oss att få en helhetsbild av vad som verkligen händer i en tid när just det, insikt och helheten, är det viktigaste konkurrensmedlet.

Leif Edvinssons idéer om det intellektuella kapitalet presenterades endast på företagsledningsnivå och kom dessutom i vanrykte, när idéerna misstolkades av några "giriga" direktörer på Skandia, som använde idéerna för att knycka försäkringstagarnas pengar. Vore det inte bättre att göra "den verkliga ekonomin" begriplig för en bred allmänhet, än att fortsätta värdera en ekonomi som inte längre finns? Eller är detta alltför provocerande för dagens ekonomer, fostrade i industrisamhället?

Lars-Olof (LO) Landin

Ordförande Kunskapsalliansen Kreaprenör®

- för nytänkande i en värld bortom Arbetslinjen